

THEOLOGICÆ MYSTICÆ

APPENDIX

MONITA PRACTICA PRO DIRECTORE

EX OPERE CUI TITULUS :

DIRECTORIUM ASCETICUM,

AUCTORE

R. P. JO. BAP. SCARAMELLI SOC. JES.

DESUMPTA ET EX ITALICO IN LATINUM TRANSLATA.

PARISIIS

EX TYPOGRAPHIA H. V. DE SURCY ET SOCIORUM,
IN VIA VULGO DICTA DE SÈVRES, 37.

1848

MONITA PRACTICA PRO DIRECTORE
DIRECTORIUM ASCETICUM

P. P. JOH. SCARAMELLI SOC. JES.

EX TYPOGRAPHIA H. V. DE SUREY ET SOCIORUM
PARISIIS

AD LECTOREM.

P. Scaramelli, Societatis Jesu, qui sæculo proximè elapso vivebat, primos inter Mysticæ doctrinalis et experimentalis Magistros meritò connumeratur. Duo edidit Opera, verè aurea, sub titulis: *Directorio ascetico et Directorio mystico* (*Directorium* id est *asceticum* et *Directorium mysticum*). Quæ Opera reapse unicum et completum Opus efficiunt, universam complectens *Mysticam Theologiam*. Geminum hoc Opus dividitur in *Tractatus*, qui subdividuntur in *articulos* et *capita*. Cullibet demum articulo dant finem *Monita practica quæ*, ait ipse Scaramelli, *plusquam reliqua omnia conferre solent ad securum in hac viâ spirituali animarum regimen; ex quibus Director, unico quasi obtutu, eruere potest iter discipulo suo peragendum, et opportunas simul contra pericula inibi occurrentia cautelas ad manus habere.*

Directorii ascetici autem *Monita practica* ad calcem *Theologiæ mysticæ* inserenda censuimus, utpote quæ mirificè Opus P. Schram complement et perficiunt. Duo sic habebuntur in uno Opera, quæ duobus includuntur solummodo tomis, dum P. Scaramelli *Directorium asceticum* quatuor et *Directorium mysticum*, duobus voluminibus constat. Neminem igitur fore speramus qui *Appendicem* nostram non agnoscat utilem.

Cùm Pater Scaramelli Opus suum italico scripserit idioma,

illud in latinum erat vertendum : ad quod mihi venit in auxilium *Georgii Tangli* versio, quæ in lucem edita fuit Brixinæ anno 1764.

Hic ponere juvat verba Scaramelli quibus exponit rationes et motiva quæ illum ad Directorium asceticum edendum induxerunt. Ex his apprimè noscent Directores spirituales, quanti sit momenti *Theologia mystica* et *ascetica* studium, iis omnibus quibus incumbit regimen animarum.

« Occasione sacrarum Missionum, ait Scaramelli, quibus magnam vite meæ partem impendi, sæpius accidit ut inciderem in animas bonas, dociles, ac tam donis et inclinatione nature quàm instinctu et impulsu gratiæ valde dispositas ad magnos in christianâ Perfectione progressus faciendos, dummodo invenissent expertum Directorem, qui ipsis in hac viâ non minus arduâ quàm periculosa ducis officium exhibuisset. Quapropter magnum gloriæ Divinæ incrementum et animarum saluti non exiguum utilitatem accessuram duxi, si in lucem ederem Directorium quoddam asceticum, in quo, sepositis extraordinariis quibusdam altæ contemplationis viis, per quas Dominus Deus animas quasdam sibi dilectas ducere solet, Directoribus modum quemdam, quo penitentes suos ad Perfectionem per vias usitatas, planas et tritas gratiæ ordinariæ dirigant, veluti digito monstrarem. Per illas enim potior animarum Deo verè devotorum pars incedere solet : addendas simul etiam semper doctrinis, ut Theologi loquuntur, speculativis censui esse institutiones practicas, utpote quæ ad securum et utile dictarum animarum regimen multum conferre possunt. Si etenim in Patribus spiritualibus resideret plena et practica notitia omnium illarum viarum per quas aditus ad perfectionem patet, quamcumque personam facile

manuducerent, dummodo illa culparum lethaliu vinculis libera et immunis inventa fuisset.

Ex his apparet quàm pauci existant libri, sive ascetici, sive mystici, verè usuales, inter tam multos qui de rebus asceticis aut mysticis tractant ; quàm multe sint animæ, Perfectionis viam quærentes, quàm verò pauci Directores qui eam ipsis ostendere noscant ; quanta demum utilitatis futura esse possit omnibus animarum Rectoribus *Theologia mystica*.

Notatu res digna videtur quòd eodem ferè tempore, et Schram in Germaniâ, et Scaramelli in Italiâ, iisdem impulsu motivis, idem omnino adlaborabant et edebant Opus, formâ tantùm et titulo diversum.

A me sciscitaberis forsân, Lector carissime, quare Schram *Theologiæ mysticæ Institutiones*, non autem Scaramelli *Directoria* denudè typis mandaverim, cum hic *Directorii ascetici Monita practica* utile apponere crediderim. Quare tandem *ascetici* non etiam *mystici Monita* in *Appendicem* dederim. Hæc mea sit responsio. Quod ad partem attinet speculativam et doctrinalem *Theologiæ mysticæ*, id est ad expositionem et dilucidationem Principiorum, methodo clariori, eruditori, breviori procedit Schram ; quoad verò partem hujus scientiæ practicam et experimentalem, eminet Scaramelli. Solum denique *Directorii ascetici monita* hic pono, quia sufficient tibi, benevole Lector, quæ tradit Schram de *mysticâ* ; quæ autem apud eum de *ascesi* desiderantur, hæc tibi dabit Scaramelli in suis *Monitis practicis*. Opus igitur tibi completissimum et præprimis practicum offero, cui nullum aliud simile reperire tibi erit, cum Schram *Theologiæ mysticæ*, Scaramelli adjungam *Theologiæ asceticæ monita practica*.

Ut ex *Monitis* illis aliud quasi Opusculum ab Opere Scaramelli distinctum efformare possem, quædam mihi mutanda venerunt, quæ ad formam, non ad substantiam pertinent. Insuper, et brevitatis et discretionis causâ, historias illas omisi de quarum *authenticitate* ac *veritate* non satis constat; eas autem retinui quæ ab auctore gravi ac fide digno narrantur.

Certò equidem in *Monitis istis* quædam tibi occurrent, benignissime Lector, quæ jam aliis verbis, alio stylo exarata in scholiis et corollariis *Theologiæ mysticæ* legeris. Sed hæc erunt tibi in confirmationem et non parùm grata, cum duos videris Scriptores, linguâ, regione, moribus diversos, sibi invicem ignotos, in iisdem tamen principiis consentire. Multò autem plura in *Monitis* invenies quæ non habuisti in *Scholiis* aut in *Corollariis*. Vale et pro me Deum precare.

EDITOR *Theologiæ mysticæ*:

D.-O. SCHWERTFEGGER,

Prebitorius ac Missionarius apostolicus, in SS. Theologia Doctor, Canonice honorarius Augustensis et Maurianensis, Pærochus in *Rolle*.

TRACTATUS PRIMUS.

DE MEDIIS ET ADMINICULIS CHRISTIANÆ PERFECTIONIS.

§ 1.

MONITA PRACTICA PRO DIRECTORE CIRCA ESSENTIAM, INSTRUMENTA ET GRADUS PERFECTIONIS CHRISTIANÆ.

Monitum primum. In presenti articulo solummodo quædam annotanda veniunt circa tres diversos Perfectionis status *incipientium* scilicet, *proficientium* et *perfectorum*. De *incipientibus* diximus, totam eorumdem curam in vividis adhuc, et rationis imperio rebellibus animi inclinationibus edomandis ponendam esse; nec dari in iis adhuc ad virtutes exercendas facilitatem alacritatemque. Et tamen incidet Director subinde in *incipientes* tam fervidos in orationibus, tam avidos corporis castigationum, et tam promptos ad obedientiam ac sui ipsorum victoriam, ut in eis mortua videantur vitia omnia, et extinctæ omnes concupiscentiæ: Director verò his non nimium fidat nec magnam de iis existimationem concipiat; quia non omne, quod splendet, aurum est. Omnis illa promptitudo, quâ isti in opera bona feruntur, est pulchra quædam virtutis species, non tamen vera virtus; cum originem suam unicè debeat gratiæ cuidam sensibili, et consolationibus quibusdam spiritalibus, quibus ad bonum exstimulantur. Virtus est facilitas ad producendos actus bonos, sed acquisita per continuum exercitium ejusmodi actuum, ac tam firmiter in animâ radicata, ut inclinationes contrarias jam debilitarit ac depressit: ita ut hæc nullam amplius aut modicam tantummodo adhuc vim habeant, voluntatem ab arrepto rectè et piè operandi tramite abstrahendi: in quocunque deinde statu sive consolationis sive ariditatis hæc inveniatur. Verùm hæc omnia non acquiruntur nisi inter pugnas, tentationes, labores,

ac multas et eximias sui ipsius victorias. Hinc veram virtutem reperire non est in *incipientibus*, qui ad cotem multorum et gravium conflictuum probati nondum fuere. Quapropter Directori hic invigilandum, ne in formando de suis *incipientibus* judicio decipiatur, ac ne in fervidis eorumdem principis multum confidat.

Monitum secundum. De *proficientibus* insinuavimus, eos malas inclinationes jam magna ex parte devicisse, ac ad virtutum exercitium totos intentos esse. Nihilominus occurrent Directori quidam *proficientes*, qui in statu illo passionibus vehementius exagitantur, quam quondam ad initium vite spiritualis, imò magis quam quicumque demum *incipiens*: deteget in iis summam difficultatem et extremam repugnantiam ad cujusvis virtutis exercitium. Sed id ei peregrinum esse non debet; cum tota hæc conflictatio ordinariè originem suam non trahat ex naturali constitutione ejusmodi animarum; sed solum ex impugnatione externâ demonum, spirituales profectum eis evidentiorem, et ex singulari permissione Dei, majorem earumdem Perfectionem desiderantis. Scire itaque Directorem oportet, dari animas verè piâs et Deo valde fideles, quas Dominus in statu quodam doloribus pleno, quem purgationem passivam sensus appellat, reponit, ut sic in virtute magis exponantur. Relaxat Deus cam stygio catenatur, permittens ut eas vexet horrendis varii generis tentationibus, quales alii Fideles communiter experiri non solent, et insuper relinquunt passionibus miram licentiam ac rebellionem: omnia hæc autem, ut animæ illæ in tam diris conflictibus fortiter pugnantibus magnis virtutibus ditentur, quarum ope postea ad sublimem Perfectionem, imò multæ earumdem etiam ad gradum quemdam infusæ contemplationis assurgunt. Legantur in vitâ S. Mariæ Magdalene de Pazzi, quæ illa passa sit in lacu leonum, in quo Deus eam posuerat; (hic quippe erat ipsa illa purgatio, de qua in præsens nobis sermo est) et in animâ prius tam bene dispositâ, et per tantas Extases sublimesque visiones, a Deo tam excelsis favoribus benignissimè cumulata, tam sæva passionum tempestas, ac tam horrendum tentationum assultus inveniatur, ut sola eorumdem lectio tenerum commiserationis affectum provocet. Quare cavend Director, ne sibi sinistram forniet ideam de *proficientibus* passionum conflictu exagitatis; sed tales eos reputet, quales ante exortam illam tentationum tempestatem erant; imò meliores eos existimet, cum utilitas, ex internis his conflictibus in animam redundans, planè ingens sit.

Monitum tertium. De *perfectis* diximus, ab iis omnes malas

inclinationes jam esse superatas, culpas leves non admitti, cum facilitate actus charitatis exerceri, eosque Deo conjunctos vivere. Hæc omnia tamen in sensu sano et recto intelligenda sunt: numeris quippe præcedentibus jam stabilivi geminam hanc veritatem: *primò*, in miserabili hac terrâ neminem hominum tam perfectum esse posse, ut nullum omnino perversæ appetitionis motum, ac ne minimam quidem appetitûs sensitivi rebellionem experiat; *secundò* non reperiri personam spirituale conscientie tam puræ et ilibate, ut nullus unquam peccati venialis labe contaminetur. El hinc Perfectio Sanctorum etiam sublimissima cò reducitur, quòd in iis passionibus tam subjugata valde tenuiter moveantur, ac rursus faciliter et cito superentur: et quòd peccata levia ab ipsis commissa non omnino plenè deliberata sint, ac postmodum per consuetâ sancta et meritoria opera statim iterum expiantur. Ita rem hanc intelligit P. Suarez, l. iii, de Relig. c. xii, num. 22; et docet S. Augustinus, l. 6. de Perfect. justit.: *Ingredi sine maculâ non absurdè ille dicitur, qui ad ipsam Perfectionem irreprehensibiliter currit, carens criminibus damnabilibus* (qualia utique sunt illa, quæ cum plenâ advertentiâ ac deliberatione perpetrantur) *atque ipsa peccata venialia non negligens mundare elemosynis etc.*

Status præsentis nostræ Perfectionis, ut docet Angelicus, nequidem exigit ut Deo conjuncti vivamus per continuum omnino ac nunquam interruptum amoris exercitium: talis etenim Perfectio beatæ patrie, non lubricæ huic vie propria est. *Alia autem est Perfectio, quæ attenditur secundum totalitatem absolutam diligentis, prout scilicet affectus secundum totum suum posse, semper actualiter tendit in Deum: et talis Perfectio non est possibilis in viâ, sed erit in patriâ.* 2, 2, q. 184, art. 2, in corp. Ut nos perfecti nominemur et simus, sufficit, si Deo cum facilitate et alacritate tantum conjungamur, quantum occupationes, peregrinationis hujus tempore, ab eo nobis impostæ concedunt ac admittunt.

Multò autem minus status Perfectionis nostræ termino quodam, ultra quæ procedere non possemus, constringi potest; cum evidens omnino sit, quemvis mortalium in Perfectione et posse, et debere semper crescere: et si perfectus jam sit, majori cum ardore ad Perfectionem illam, quæ ipsi deest, aspirare; hoc enim, teste S. Bernardo, status sui Perfectio a quovis requirit: *Indefessum proficiendi studium, et jugis conatus ad Perfectionem Perfectio repugnat.* Epist. 283. Totam itaque hanc doctrinam paucis comprehensurus dico, statum Perfectionis præsentis vite proprium illum esse, in quo motus appetituum sunt lentî, remissi et rari,

ac insuper cum facilitate et alacritate superantur; in quo peccata venialia non committuntur cum plenitudine deliberationis, et in quo anima magnâ cum agilitate, ac quantum possibile est, continuo sese Deo coniungens, majori cum ardore et conatu, quam unquam aliâ ad culmen Perfectionis aspirat.

Monitum quartum. Si Director institutiones suas animabus regimini suo committens utilis esse desideret, studeat semper eas perficere in eo statu, in quo tunc temporis actu consistunt; nec exigat ab iis Perfectionem statûs sublimioris: sciat illis compati easque perferre in rebus, quae iis desunt, semper memor, neminem plus operari valere, quam propriae vires ferant. Id, quod documentum est S. Bernardi, *De vita solitaria: Ab omnibus Perfectio exigitur, licet non uniformis. Sed si incipis, incipe perfecte: si jam in profectu es, et hoc ipsum perfecte age: si autem Perfectionis aliquid attigisti, te ipsum in te ipso metire: et dic cum Apostolo: non jam quod apprehenderim, aut perfectus sim; sequor autem, si forte comprehendam; in quo comprehensus sum etc.* Verba aureis planè litteris digna. Praedictos tres Perfectionis status, et discrimina quae inter unum et alterum intercedunt, eum in finem fusius declaravi, ut Director eosdem in discipulis suis discernere sciens, quemlibet iuxta vires et statûs sui conditionem, cum prudentiâ et dexteritate ad Perfectionem dirigere valeat.

§ 2.

MONITA PRACTICA CIRCA PERFECTIONIS ACQUIRENDÆ PRIMUM MEDIUM, QUOD EST EIUSDEM PERFECTIONIS DESIDERIUM CONTINUO EXCITANDUM, ET CIRCA RATIONES QUIBUS TALE DESIDERIUM EXCITARI ET AUGERI POTEST.

Monitum primum. Cum animabus in Perfectionis semitam inducendis Director cum prudentiâ et dexteritate ac ordinatè procedat: secus desideratum finem non obtinebit. Si Director aliquam animam ad Perfectionem perducere cupiat, in eâ voluntatem et cupiditatem seriò ad illam entendi ante omnia suscitari debere, superius insinuavimus, suppeditatis etiam motivis ad suscitanda ejusmodi desideria conducibilibus: quoniam in his reverà totum fundamentum consistit, cui reliquum spirituale ædificium

superstrui oportet. Nolandum hic attamen, nullatenus omnes animas ad spirituale hanc culturam dispositas reperiri. Si penitens peccatis gravibus involutus, aut pravorum affectuum et perversarum occasionum laqueis vinctus deprehendatur, haud dubiè ita præparatus non est ut ei de Perfectione sermonem fieri juret. In hoc statu priùs laborandum est ut lethalia peccatorum gravium vulnera curentur, ac anima viva gratiæ demò restitatur. Quo facto providendum ut illa in firmâ et perfectâ sanitate stabiliat: prorsus prout medici procedunt; utpote qui præprimis ab infirmo graves morbos expellere; dein primum morbi reliquias tollere, ac vires consolidare student. Imitetur Director Christum Dominum, qui, ut dicit S. Ambrosius, instar pii æquè ac prudentis medici primò putrida animæ nostræ vulnera sanat, quatenus eam ab impudiciis abstrahit, ac ab eâ aliorum gravium criminum cæcitate removet, et tum demum pedetentim ad Perfectionis montem perducit. *Priùs enim unusquisque sanandus est, ut paulatim virtutibus procedentibus ascendere possit ad montem. Et idèò quemque in inferioribus sanat, hoc est a libidine revocat, injuriam cecitatis avertit: ad vulnera nostra descendit, ut usu quodam et copiâ suæ naturæ, participes nos faciat esse regni caelestis.* *Hom. in c. vi. Lucae l. v.* Si verò penitens per longius tempus innocenter vixit, aut postquam, per infortunium, peccatorum gravium se reum fecit, seriò emendatione et intenso dolore transgressiones suas delevit, tunc Directori eundem ad sublimiorem Perfectionem inducere, ac ut hoc suaviter contingat, etiam remedia quædam qualitati personæ congruentia eum in finem impendere incumbet.

Monitum secundum. In predicto casu jam, si nempe anima invenitur laqueis culparum mortalium expedita, atque ad ulteriorem progressum profectumque in virtutibus christianis disposita, Director diligenter inquirat, utrum illa internè a Deo ad majorem Perfectionem impellatur, aut utrum solo statu gratiæ contenta de alio ulteriori progressu nihil omnino cogitet. Si in illâ animad-vertat motiorem quamdam Spiritûs sancti, eam ad opera bona incitantis, tunc ei nil aliud faciendum incumbit, quam consiliis suis sufflando, primas illas sciuntillas excitare, ad accendenda viva Perfectionis desideria, quæ cum tempore, prout in aliis accidit, ardentes charitatis flammâs producere possunt. Si dein anima reperitur languida et frigida, nec cogitationes suas ulterius extendens, quam ad hoc, ut in nullum peccatum grave labatur; tunc Director suarum partium esse judicet, eandem aliquo remedio, aut quâdam industriâ ad majoris boni desiderium stimulare;

Deus enim, si per se ipsum operari nolit, ad sanctissima desideria in poenitentis corde suscitanda forsitan ipsius operâ uti decrevit. Multis, omnium totius retroactæ vitæ peccatorum confessio cum firmo emendationis proposito ac acerbo peccatorum dolore deposita, magnæ Perfectionis principium fuit. Ego ipse plures personas novi, quæ, etsi longiori tempore dissolutam vitam duxerint, post confessionem, ut aiunt, generalem, taliter immutata fuerunt, ut non solum ad statum magnæ Perfectionis, sed etiam ad gradus valde elevatæ contemplationis ascenderint. Remedium tamen magis ordinarium, et ferme semper, ut mihi videtur, in usum deducendum est illud, quod capite præcedenti attingi, et de quo paulo post fusius loquar, id est, piarum meditationum usus. Et ratio est manifesta; desideria etenim Perfectionis sunt dona Dei, et quamvis Directorem oporteat varias adhibere artes ad eadem in suis poenitentibus excitanda, ad Deum tamen pertinet per illustrationes mentis et inflammationes voluntatis, eadem humanis cordibus infundere. Quapropter inter alias industrias a Directore ad poenitentium emendationem adhibendas hæc nunquam omittatur: quoniam si exercitium hoc amplectantur ac in meditationum usu constanter perseverent, ipsos certo non solum in desideriis, sed etiam in ipsis Perfectionis operibus quotidiana incrementa sumere videbit.

Monitum tertium. Si Director desideret, personam quamlibet sæcularem, quæ ad id disposita videbitur, viam spiritus ingredi, nequaquam ipsi statim de Perfectione instituat sermo: quandoquidem ejusmodi propositionibus personæ sæculares terri solent: tum quia Perfectionem christianam ad sese nullo modo attingere, sed exercitium solis mulieribus Religiosis, et Monachis proprium esse autunt, tum quia eam quæ rem arduam, tristem, fastidiosam ac intolerabilem sibi præfigurant. Consulere potius, ut usu ipso et exercitatione eos ad Perfectionem, absque quod de eâ vel verbulum dicat, cum dexteritate inducat; eis persuadeat ut quasdam ex sanctis illis industriis, de quibus numero præcedenti disserimus, in usum deducant; ubi deum viderit, Deum incipere sanctis eas cogitationibus excitare et piis affectibus ad desideria majoris boni accendere; tum poterit apertè procedere ac illis ob oculos ponere obligationem, quæ etiam ipsi ad Perfectionem statui suo convenientem aspirare tenentur, et arte ad suscitanda in eorum cordibus similia desideria uti. Ut Director autem veritatem hanc sibi plenè persuasam habeat, recordetur doctrinæ, quam S. Gregorius, in *Hom. 36 in Evang.*, tradit, ubi ita scribit: *Hoc distare, fratres charissimi, inter delicias corporis et cordis solet, quod*

corporales deliciae, cum non habentur, grave in se desiderium accendunt: cum verò habitæ eduntur, comedentem protinus in fastidium per satietatem vertunt. At contra, spirituales deliciae, cum non habentur, in fastidio sunt; cum verò habentur, in desiderio; tanquam amplius a comedente esuriantur, quanto ob esuriente amplius comeduntur. Procuret itaque Director ut poenitentes remediis superius propositis Deum gustare, et quemdam virtutis siporem ac aliquod eandem consequendi desiderium persentire incipiant; et tunc ad consecutionem convenientis eisdem Perfectionis apertè eos stimulet.

Monitum quartum. Advertat Director Perfectionem nullatenus eandem esse in omnibus, ideoque omnes per eandem viam, aut eodem modo dirigi non debere. Alia est sæcularium, alia Religiosorum Perfectio. Alia Perfectio exigit a puellâ, quam sibi soli attendere oportet; alia requiritur a muliere matrimonio junctâ, quæ rei familiaris curam gerere et marito satisfacere tenetur. Imò diversâ Religiosorum status viis diversis ad Perfectionem tendunt. Sic si Carthusianus opere prædicationis animas ad Deum convertere vellet, nullatenus operaretur juxta Perfectionem suæ Religionis; quâ ei vita merè contemplativa præscribitur. Et si Sacerdos Societatis Jesu continuò solitarius in cubiculo suo permanere, ac hominum aspectum nunquam subire vellet, non operaretur secundùm Perfectionem sui Instituti, utpole quod vitam contemplatione et actione mixtam exigit. Quapropter Directorem cautum esse oportet ac pervigilem, ut discipuli vite pie initium dantes mox oculum figant in Perfectione statui suo propriâ, ac ad ejus consecutionem tantummodo desideria sua dirigant; ne statim a principio deviare incipiant, ac de eorumdem fervore et alacritate impleatur illud: *Bene currunt, sed extra viam.* Id quod ex eo magis fugiendum, quod errores ab initio imbibiti altas in animo radices agere, et omnis quasi correctionis impatientes fieri soleant. Huc etiam pertinet amputatio inutilium ac infructuosorum desideriorum, etiamsi in res sanctas tendant: prout sentit e. g. si incipientes desideret conversionem populorum, reductionem idololatrarum ad sanctam fidem, aut alia ejusmodi, quæ cum prædictis vite statu componi non possunt; hæc enim desideria cor totum occupant et desideris eorum rerum, quæ in præsens ad vitæ emendationem necessaria sunt, locum præcipiunt. Hæc omnia tamen intelligenda sunt de desideris illis, quibus cor continuò et stabiliter occupatur; nam quedam transeuntia tantummodo desideria nullum damnum inferre poterunt.

Monitum quintum. Si jam in corde penitentis Perfectionis desideria oriri incipiant, Directori attendendum est, ne nimium ab eo exigat, quasi uno die eum ad Sanctitatis fastigium elevare vellet: secus enim nimium nempe expellendo omnia perdendi periculum incurret. Eum in finem sibi notet, pro consecutione Perfectionis cuius statui proprie necessarium non esse, omnia omnino remedia adhibere, sed sufficere, si aliqua applicentur. Homo crescit virtutibus, prout crescit corpore, insensibiliter et minutatim; aut prout arbor in medio campi ante omnium oculos invisibiliter crescit; ita ut augmentum, quod ei quotidie accedit, non quotidie, sed post longius solummodo tempus observari possit. Quapropter Directorem, maxime in principio, cum discipulis suis prudentiâ uti oportet, ne accensus a Deo in eorum cordibus primas desideriorum scintillas extinguat, potius quàm vehementius inflammet.

Sancta Theresia de se ipsâ testatur, quòd postquam Deus animam suam ingentibus favoribus cumulare inceperit, ipsa peritissimo spiritûs Magistro tanquam securo via illius duci totum cor suum aperiendi occasione et desiderârît, et obtinuerit. Quamvis jam Pater spiritualis, in quem incidit, fuerit homo sanctus ac valde expertus, cum tamen in eâ dirigendâ, debiti cum moderatione ac prudentiâ non procederet, nec consilia, quæ suggererat, cum viribus ejus spiritûs commetretur, ea omni prorsus fructu frustrata sunt; nec Sancta hæc, ut ipsa fatetur, illum unquam factura fuisset profectum, si sub ejus regimine semper perseverandum fuisset; eo quòd imprudens illud regimen in ejus animâ nullum præter abjectionem animi produceret effectum. *Vita* c. xxii. Si itaque Director in regendis suis penitentibus errare nolit, nunquam plus ab eis exigat, quàm communicatè ipsis a Domino Deo spiritûs vires portare valeant; plus enim moraliter loquendo reapse facere non possunt; onus superius eis imponere ad aliud non servit, quàm ad illos sub nimio onere opprimendum; ita penitentibus castigationes vigore, quem gratiâ subministrat, superiores imponere, non ad aliud quàm ad eorundem spiritum omnino suffocandum serviet.

Monitum sextum. Ex dictis capite quarto Director intellexerit, primarium zeli sui fervorem eò intentum esse oportere, ut in discipulis suis desiderium proprie Perfectionis nunquam tepescat, sed ut vivum potius semper conservetur ac ad majorem Perfectionem continuo extendatur: deficiente etenim tali desiderio pedetentim in priorem statum primævæ suæ tepiditatis relaberentur.

tur. Ut tanto autem malo, si discipulis suis in illud aliquando inciderent, opem ferre queat, nunc signa quædam proponam, ex quibus dignosci poterit, num discipulus quondam fervidus et progressus sui avidus in suo fervore tepescere incipiat. Dixi, *quædam* me signa proposituram; omnium etenim pertractatio longiorem sermonem requireret.

Primum signum, et quidem clarum ac manifestum Directori suppeditabunt res spirituales: si enim penitentis voluntas languescere incipiat, incipiet etiam exercitia spiritûs, puta meditationes, orationes, librorum piorum lectionem etc. omittere aut ex levis momenti rationibus decurrere, aut sine applicatione et cum fastidio, magis ex consuetudine, aut humano quodam respectu, quàm proprie utilitatis desiderio, in iis se detinere. Examina conscientiæ, quæ prius cum magno doloris sensu peragebat, aut prætermittit, aut valde obiter et sine ullâ emendatione, instituet. Ad Sacramenta accedet invitus, minus frequenter et sine fructu. Ad inspirationes divinas et conscientiarum remorsus sese insensibilem exhibebit, emendationem mali, aut executionem boni, in aliud identidem tempus differendo.

Noverit itaque Director vitiosum teporem ab utili quâdam siccitate, quam Dominus Deus, personis spiritualibus, probandis aut purgandis, sæpius immittit, rite discernere. Verum est, tam in siccitate, quàm in tepore omnem rerum spiritualium saporem et sub sensus cadentem affectum omnino deperdit; hoc itaque intercedit discrimen, quòd in siccitate; cessante affectuum suavitate, voluntas officio suo non desit, imò majori cum diligentia debito suo satisfaciât: dum interim in tepore cum affectibus etiam voluntas deficit, utpote quæ in spiritûs et virtutum exercitiis sese negligentem et socordem exhibet. Ita ut siccitas sine omni culpa incedat; tepor autem infinita quâdam imperfectiorem et peccatorum levium multitudine involvatur. Videmus id clarè in orandi, aut meditandi exercitio: certum est, tam in siccitate quàm in tepore, evanescere claram quâdam lucem ac suavem quâdam gratiæ divini motionem: in uno casu æquè ac in alio, anima arida ac jejuna remanet: verumtamen si in solius siccitatis statu constituta sit, consuetas meditationes nec deserit, nec decurtat: evagationibus animi intercepti sese non sinit; sed cogitationibus suis, ad Deum iterum convertendis, soletter invigilat: et si cor ejus affectus sensibiles eliceret non valeat, saltem voluntas sicco quodam modo eos elicit. E contrario persona in statum teporis delapsa, cum in orationibus suis pabulum non inveniât, eas aut omittit,

aut decurtat; mentis distractionibus aut inhæret, aut languidè resistit; et eorum Deo non minus voluntate, quàm corde arida comparat.

Secundum signum subministrabunt Directori actiones externæ: quoniam si discipulus priùs solitudinis amantem sese exhibuit, illum postea ab eà alienum videbit. Videbit illum, in res exterioreffusum, fors inter relaxationes, ineptas locutiones, reram novarum narrationes ac vanas curiositates querere consolationem illam, quam miser in exercitiis spiritus intus non amplius persequitur. Dum priùs corporis et sensuum macerationi intentus erat, postea non sine displicentiâ eum ad verba otiosa, ad carpendas aliorum actiones ac ad oculos in quacumque rem circumferendos faciem deprehendet: advertet, eum cibis, somno et sensuum illecebris nimium indulgere ac consueta penitentia opera omittere, inani prætextu reputantem, sese unico jejunio mox ad phthisin, aut aliquot flagrorum ictibus ad mortem usque deducendum. Verbo, clarè cognoscat, eum ex spirituali, qualis erat, jam in carnalem degenerare.

Tertium signum Directori palam fiet, quotiescumque eidem colloquendi occasio sese offerret: quoniam non inveniet amplius illam sinceritatem animi, quàm priùs omnes cordis sui motus, bonos æquè ac malos detegebat; non observabit amplius illam animi demissionem, quàm correctionibus sese subiciebat, nec obedientiam illam, quàm consilia prorsus omnia executioni mandabat. Deteget in ejus interioribus quandam affectionum perturbationem, non equidem violentam, sed voluntariam, ex culpabili voluntatis adhesionem ortam. Deteget quandam sui ipsius existimationem ac quandam vanitatem, fervoris refrigerentem originem. Et fortè etiam advertet, eum jam incipere non sine oblectationis et affectionis sensu ad delectationes et bona illa terrena, quæ tam excelso olim animo deseruerat, respicere et anhelare.

Monitum septimum. Si Director in penitente suo aut omnia, aut aliqua saltem ex prædictis signis observet, non dubiet amplius quin omne Perfectionis desiderium in eo jam relexerit. Quapropter quanticus illum a tempore liberare studeat, ponendo illi ob oculos rationes, ad pristina in ejus corde denuo desideria accendenda valituras. Primum, ut mihi videtur, incitamentum debet esse illud a me superius adductum, quod nempe, si in tempore illo perseverarint, tam in rebus spiritualibus quàm in virtutum exercitiis eum

regredi, ac intrâ breve temporis spatium, illius quod longo tempore non sine labore acquiri debuit, jacturam facere oporteat. Si enim, ait S. Gregorius, *quod videtur gerendum, sollicitè intentione non crescit, etiam, quod fuerat bene gestum decrevit. In hæc quippe mundo humana anima quasi more navis est contra ictum fluminis ascendentis; uno in loco nequaquam stare permittitur: quia ad ima relabitur, nisi ad summa conetur.* Pastoral. p. 3, c. 35.

Secundum Incitamentum illud sit, quod jam attigimus, animam nempe, si temporem illum non excutiat, nec sese in proprii profectus desiderio denuo inflammare studeat, nec solum illud, quod tantis laboribus jamjam est assecuta, perdituram; sed insuper sensum sine sensu in lapsus horrendos deturbandam, ac in peccatorum gravium abyssum præcipitem agendam esse. Quandoquidem, ut dicit Cassianus, *Collat. vi, c. 17, si inter servos Dei, quidam sancti lacrymabiles observentur lapsus, iidem nequaquam presentibus imputandi sunt causis, quæ postremum eis impulsus dedere; sed præteritis potius negligentis, quæ, cum interiorum animæ virtutum vigor debilitaretur, rebellium affectionum verò et vitiorum robor augetur, miseri diutius pedibus insistere non valebant. Quapropter qui stat, videat ne cadat.* Si penitens in temporem relapsus nondum cecidit, Director illum retrahere studeat, ingens periculum ob oculos ponendo, ut per novam desideriorum quasi extinctorum inflammationem, in Perfectionis semitam revertatur.

Tertium Incitamentum, et quidem omnium efficacissimum erit, eidem considerandum proponere, animam a consensu quandam Perfectionis statu, in temporem et subinde in peccata gravia lapsam difficulter dein sese in pedes erecturam iterum esse. S. Paulus harum emendationem moraliter impossibilem esse asserit, *Heb. vi, 4, 6.* Cassianus opinatur, facilitus ad frugem redire, et ad sublimissimum Perfectionis verticem ascendere posse hominem carnalem, quàm Monachum aut quævis alium, qui post conceptum aliquando fervorem ad pristinum frigus rediit. *Collat. iv, c. 19.* Cum his concurrunt verba illa, quæ Dominus Deus per os S. Joannis Apostoli in Apocalypsi in, 15 et 16, Episcopo *Laodiceæ* nuntiarî jussit: *Utinam frigidus esses, sed calidus. Sed quia tepidus es, et nec frigidus, nec calidus, incipiam te vomere ex ore meo.* Verba hæc, ex Sanctorum interpretatione, expriment demeritum, quæ Deus animas in voluntate et desiderio Perfectionis tepefactas a se repellit. Cum S. Ignatius quandam cuidam sibi devotorem comparasset, teste Nolarcio in *Vita, c. 19, non abs ratione eidem dixit, Beatos in celo, si afflictionis ejusdam capaces forent, luctum induturos, ac instar pallidarum et mostarum tristis vultu hominibus*

apparituros, ad dolorem, quo afficiuntur, dum hominem in servitio divino fervidum ad teporem redire cognoscunt, significandum; haud dubiè ob ingens, cui se prae omnibus aliis exponit, ejectionis divinae ac perditionis aeternae periculum. Interea si Director advertat, discipulum tam fortibus ac potentibus incitamentis permotum, ad cor redire incipere, de tepore suo dolere ac ad priorem suum statum denuo eluctari proponere, studeat Perfectionis desideria in eo rursus inflammare, pristinaeque fervorem iterum excitare, modo mox subjungendo.

Monitum octavum. Carbo extinctus illo ipso igne rursus accenditur, quo primò fuit inflammatus: sic cupido Perfectionem consequendi et fervor ejus consecutionem urgendi eadem prorsus ratione innovabuntur, quã ab initio excitati fuerunt. Revelatur itaque penitens tepefactus ad orationem: repetat usum Sacramentorum, Examini et spiritualium lectionum: redeat ad custodiam sensuum et appetitionum suarum castigationem: præpimis autem resumat aeternarum veritatum meditationem. Omnia hæc attamen non obiter peragat, aut ex consuetudine; sed cum spiritu interno ac vero profectus sui desiderio. Præcipiè autem frequenter, et ex animo, sese Domino Deo commendat, ut animam suam gratie donis rursus corroborare et caelesti lumine denno collostrare dignetur. Interea Director ei animos addere satagat, proponendo omnes superiùs adductas terroris causas, solum in illis tepidis suum sortiturus effectum, qui in tepore suo ignavi jacere volunt; non verò in his, qui primum fervorem refrigerare passi, cum novã fidelitate ad servitium divinum redire desiderant: imò hos tanquam amicos antiquos ac quasi familiares aulicos cum singulari amoris affectu a Deo suscipiendos. Sæpius ei repetat præclara illa S. Bernardi verba, *Serm. 6, de Ascens. : Exsurgamus, obsecro, quicumque hujusmodi sumus* (hoc est tepidi), *resarciamus animam, spiritum recolligamus, objicientes perniciosam tepiditatem.* Præterea dicat ei cum eodem Sancto, si id facere nolit ob ingentia damna ac gravia superiùs jam declarata pericula; id ei saltem faciendum esse, ut liberetur a tot scrupulis, conscientiae remorsibus, inquietudinibus et angustiis internis, in illo teporis statu necessariò perferendis. Quòd si verò omnia hæc nondum sufficerent ad excitanda in eo pristina profectus sui desideria, Directori vix aliud supererit, quam ut totum negotium Domino Deo commendat.

Monitum novum. Incidit Director in quasdam animas, quæ proprium profectum nullatenus negligunt, sed ad ulteriores in

viã Perfectionis progressus sese ipsas continuò urgent: et nihilo minus sibi ipsis nunquam satisfaciunt: videntur sibi nullum omnino progressum facere, imò regredi et a plantã pedis ad verticem capitis defectibus et culpis plena: Ne Director in casibus his, qui etiam frequenter contingere solent, in errorem inducatur, cum prudentiã procedat, et rei circumstantias bene discernat. Si prædictæ personæ ex illã suã persuasione sinceram humilitatem, id est internam, quietam et pacificam animi demissionem eruant, cum modicã existimatione et forsitan etiam cum positivã quãdam sui ipsarum despectione; nec perdant confidentiam erga Deum, sed in consideratione suarum miseriarum illam potius augeant; tunc in optimo statu constitutæ sunt: quandoquidem sicut rebus suis contentum vivere, vanitatem, superbiam et tarditatem in virtutum operibus progignit; sic sibi ipsi non satisfacere, modo attamen mox dicto, in causã esse solet, ut anima desideris suis ad Perfectionem, cujus sese adhuc expertem judicat, anhelet. Quam in rem dixit S. Bernardus: *Divina solet pietas ordinare, ut quanto quis plus profecerit, minus se reputet profecisse. De 4 Modis orandi.*

Si verò anima e contrario ex malã illã sui ipsius existimatione diffidentiam, angustias pectoris, immodicam tristitiam et dejectionem animi eruat; tunc misera in maligno certè statu constituta est, in quo nempe progredi haud poterit: consternatio etenim illa impedimentum est progressuum, ac vinculum quo spiritus ligatur, retinetur ac retardatur. In casu hoc Director evincere studeat, ut discipulus ex defectuum et miseriarum suarum cognitione non eruat contractionem pectoris, aut abjectionem animi, sed potius sinceram modestiam et demissionem, confidentiã in Deo plenam. Cognoscat coram Deo nihilum suum, confiteatur negligentias suas et quieto quodam pudore suffundatur: sed tantumdem spei simul in Deo reponat, quantum miseriarum in se ipso intuetur: imò ipsa illa impotentia et debilitas ei sint incitamento totum sese Domino Deo certã cum fiduciã committendi.

§ 3.

MONITA PRACTICA CIRCA MODUM PROCEDENDI CUM ANIMABUS SESE SUE DIRECTIONI SUBJICIENTIBUS.

Monitum primum. In capite hoc propositum mihi non est regulas tradere circa variorum spirituum discretionem; quandoquidem materia hæc paucis concludi foliis nequaquam posset: sed integrum

potius volumen requireret. Modum Directori solummodo suggerere intendo, quo ei cum discipulis suis procedendum erit, si regimine verè proficuo eos gubernare desideret. Sit itaque *Monitum primum*, Directori animas suorum penitentium sibi et Superis lucraturo viscera charitatis assumenda esse. *Induite vos*, dico hie cum S. Paulo, *Collos. III, 12, viscera misericordiarum*. Recogitet, primam vocem, quã penitens in pedes prostratus sese compellat, esse verbum *pater*, quasi indicare vellet, erga sese non debere viscera indui severi iudicis, aut inexorabilis tyranni, sed amantissimi patris. Infixum sit animo, quo humanum non acteo, aut felle rigoris, sed suavi potius melle charitatis attrahi : illo feræ bestie domari, hoc autem corda hominum alluci solent. *Tales sese, qui præsunt, exhibeant*, ait S. Gregorius, *Pastoral.*, 1. 2, c. 5, quibus *subjecti occulta sua quaque pandere non erubescant : ut eam tentationum fluctus parvuli tolerant, ad pastoris mentem, quasi ad sinum matris recurrant : et hoc, quod se inquinari pulsantis culpe sordibus prævident, exhortationis ejus solatio, et lacrymis orationis lavent*. Verum est, subinde moderatum quemdam rigorem adhiberi oportere ad expugnandam duritiam eorum, qui lenitate vinci haud poterunt, aut ad exereandas quasdam virtutes instructe sunt; medium altamen ordinarium affabilitas esse debet : hæc enim, experientia teste, plurimum utilitatis afferre solet.

Monitum secundum. Caveat Director, ne vel minimum horroris signum edat, dum penitentes tentationes suas detegunt, quantumvis turpes, impie, aut in summo etiam gradu horrendæ sint : tum quia patperculi de viâ ordinariâ nullus omnino culpæ rei sunt; tum quia secus operando omnem eis fiduciam tolleret ac guttur occluderet ita, ut ad aperendas ejusmodi res nunquam amplius sat animi habituri essent. In viâ S. Bernardi legimus, Sanctum hunc ab initio minus tolerantem fuisse certarum non voluntariarum debilitatum, quibus fragile corporum nostrorum figmentum subiectum est, ac a quibus nequidem homines solitarii, vel maxime etiam austeri, exempti vivunt : ex quo non modicus in Monachis secutus est mœror. At postea errorem hunc animadvertens, misericordiâ afflicti et consolari eos cepit mansuetudine illâ, quæ mellifluo ejus cordi insita innataque erat. Si Director igitur in simile forsitan erratum prolapsus fuisset, illud corrigere satagat, ne ductu suo, penitentibus molestus et inutilis fiat.

Hic silentio præterire non possum factum quoddam a Cassiano relatam, *Collat. II, c. 13*, cum multum efficacitatis habeat ad hoc,

ut ad eor redeat, quicumque ad ejusmodi immoderationes proclivis esset. Juvenis quidam Monachus tentationibus carnis vehementer exagitatus, ac propterea etiam ultra modum afflictus, ac seniore quemdam Monachum se contulit, solati et remedii obtinendi spe miserias suas candidè eidem aperuit. Hic illum auscultavit; et cum illum in tam gravi tribulatione consolari ac ad pugnam animare debuisset, vocem contra capit elevare, *miserabilem pronuntians et indignum, nec Monachi nomine et professione censendum, qui potuerit hujusmodi vitio et concupiscentiâ titillari* : ita ut juvenis miserandus animo omnino dejectus ac in horribilem desperationem prolapsus fuerit, statuerique relicto tam cœnobio, quam ejus Instituto ad sæculum redire, sequentem in modum ratiocinando : si Monachus esse non mereor, ad vitam profanam : quàm prius duxi, rursus revertar. Et hæc animo versans civitatem versùs iter arripuit. Opportunè tamen accidit ut iter faciens incidere in fidelem illum Dei famulum Abbatem Appollinem, qui eum moestum et melancholicum videns, obviam ei factus, in tantâ melancholie causas inquiri : cum autem mororis violentiâ actus nihil omnino in responsis daret, suaviter interrogando Abbas tandem instituit, donec omnem rei successum et suam sæculi repetendi voluntatem manifestam faceret : tum prudens et charitate lætas Abbas ei animos addit, inquires quod nihil omnino timeret ; quandoquidem et ipse, quamvis ad exactæ prope ætatis terminos jam consisteret, quotidie similibus molestiis affligeretur : tantummodo in Deo spem suam positam haberet : utpote qui eum in culpam incidere nunquam passurus, cum tempore autem ab omni etiam miseriâ liberatus esset; et tandem eundem induxit, ut per diem saltem adhuc secum in cellâ remaneret, interea temporis, discussâ turbarum caligine, aliam sereniorisque cordi lucem orituram sperans. Quo facto, sanctus Abbas in solis illius imprudentis cœnobium sese conferens, antequam cubicali ejus limen attingeret, ad Deum preces fudit, ut ipsos illos carnis stimulos, quibus moestus ille affligebatur juvenis, Monachus illum experiri sineret, propriâque eum experientiâ doceret, miserandas ejusmodi alterius vices non objurandas, sed dolendas esse : vix orationi finem fecit, cum ecce in Monachum illum ab æthiopo ignita quadam jaenla emitti conspexit. Postea autem videt infelicem illum ardenti vultu et insanienti similem quàquãversus circumcursare; cubiculum modò deserere, modò repelere; et tandem tentatione victum urbem versùs itineri sese accingere, ad explendos nempe libidinis inflammæustus. Tum sanctus Abbas obviam ei procedens, revertere, inquit, revertere in cubiculum tuum, et scitò te a diabolo nunquam

adhuc tentatum fuisse, eò quòd vel te in mundo esse nescierit, vel nullam saltem tui curam gesserit, nec te crederit de numero illorum esse herorum, quos armis suis sibi expugnandos proponit, eùm ad primum statim tentationis impulsum prostratus jaceas. *Disce itaque tuis exemplis, laborantibus condolare et periclitantes nequaquam perniciosà desperatione deterrere, nec durissimis sermonibus asperare: sed potius levi blanditùque consolatione revovere: et secundum preceptum sapientissimi Salomonis eruere eos qui ducuntur ad mortem, et redimere eos qui interficiuntur: nostrique Salvatoris exemplo arundinem quassatam non contere et livum funigans non extinguere.* Factum isthoc nullà prorsus explicatione indiget; per se etenim sat perspicuum reddit, quàm ingenti periculo Director penitentem tentatione pulsatum exponat, dum eum non consolari et animare studet; sed potius tentationibus ejusmodi, cujuscumque sint generis, offendi esse ostendit.

Monitum tertium. At si dein penitens non tantùm tentationibus pulsatus, sed in notabiles errores, aut etiam in gravè peccatum prolapsus fuisset; uti subinde animabus verè Perfectionis studiosis accidere potest; tum Directori nullò solertius invigilandum, ne in actus admirationis, acriores reprehensiones, aut imprudentem ardorem prorumpat: tales etenim tenerè de cætero conscientie post lapsus suos ingentem animi dejectionem et gravem mentis ægritudinem pati solent. Hinc, lenitate verborum, torpentes earum animos excitari et ad spem erigi oportet. Et si, per infortunium, in manus Sacerdotis incidant, qui iis viscera constringat, multò majori timore et tristioribus pectoris angustiis obruantur, ac grave periculum incurruunt viam Perfectionis omnino derelinquendi. Quapropter Director in his casibus consilium S. Pauli arripiat. *Frates, inquit Apostolus, Gal. vi, si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne et tu teneris.*

Monitum quartum. Si autem non obstante quâcumque Directoris industria discipulus in culpis suis omnino insanabilem sese exhibeat, quid tunc faciendum? Num ejusdem salus, aut saltem Perfectio desperanda erit? Nequaquam, ait S. Augustinus, in *Ps. lxxv, nam Diabolus et Angeli ejus in Scripturis sanctis manifestati sunt nobis, quod ad ignem æternum sunt destinati. Ipsorum tantum desperanda est correctio, non hominum, utpote de quibus, certis et manifestis iudiciis compertum non habemus, nec scire possumus, num in defectibus aut peccatis suis sint perseveraturi:*

eùm ulique accedere possit, ut Deus gratiæ suæ efficacitate eorumdem duritiem frangat, et corda eorum tandem expugnet, uti idem Augustinus assertit, ibidem: *In eo, quid malus est quis eorum, atrium usque ad finem perseveraturus sit, ignoramus.* Hinc dicit S. Joannes Chrysostomus. *Conc. 1, de Laz., nunquam cessandum nobis esse à commiserationis affectione, sed potius novà semper iterum ferenda auxilia, suggerenda consilia, et assiduum eorumdem emendationis desiderium demonstrandum: addit, instar matris plenè pietatis tentandum nobis etiam esse, nam suspiriis et lacrymis placari non possint. Deditis consilium, nec persuasisti; illocryma: punge frequenter: suspira paululum, ut tua sollicitudo incutiat illi verecundiam, itaque se convertat ad salutem.* Ante omnia autem, in ejusmodi casibus, ad orationis subsidium recurrendum est; cum animæ emendatio, propriè loquendo, sit effectus non nostræ industriæ, sed divinæ gratiæ adscribendus. Per gratiam etenim Directoris lingua movenda. Per gratiam penitentis mens, ut consiliorum vim penetret, illuminanda. Per gratiam voluntas adimplexum consiliorum illorum excitanda. Et per gratiam demum eadem exequendi vigor impertiendus est. Gratia hæc autem obtineri non solet nisi ferventi et sapies repellit oratione.

Monitum quintum. Ultimò Director notet, hactenus inculcata cordis lenitati superaddendam esse patientiam in molestiis, quas penitentes Patri spirituali afferre consueverunt, perferendis. Pedibus ejus accident persone melancholicæ, timide, dejectæ, inquietæ, inurbane, perturbatæ, fastidiosæ ac prolixæ in narrationibus suis. In ejusmodi casibus, in memoriam revocat dictum S. Pauli, quod nos Directores utpote uberiori capacitate et majore firmitate animi dotatos per alios concernit: *Debemus nos firmiores infirmitates infirmorum sustinere. Rom. xv, 1.*

S. Bernardus scribit, *Epist. 69,* omne onus ac totum spiritualis Superioris laborem in patienter ferendis discipulorum infirmitatibus esse repositum: nam personas præclaræ virtutis, insignium talentorum ac multi spiritus dirigere non onus, sed levamen, non labor, sed relaxatio potius animi est. At ipsa hæc tolerantia magnæ ex parte est ipsum ejusmodi agrotorum remedium.

Parum verò dixi, dum Directorem, sese patrem esse, cogitare jussi; oportuisset potius cum eodem Mellifluis dicere, quòd persuasum sibi habere debeat, esse penitentium suorum matrem esse: quapropter deposita omni severitate et asperitate, viscera matris induenda, et singulari affectionum teneritudine cum filiis spiritualibus agendum. *Discite, ait, subditorum matres vos esse de-*

bere, non dominos. Studete magis amari, quam metui. Etsi interdum severitate opus sit, paterna sit, non tyrannica. Matres, fovendo, patres vos, corripiendo, exhibeatis. In *Cantic. Serm. 23.* Verba sanè præclara non lectione solum, sed seriâ etiam consideratione digna.

Notet tamen Director, si cum mulieribus agendum, affectionem hanc spiritualem nequaquam patefacendam, sed in cordis intimis potius abscondendam esse, ne Director iis, aut etiam sibi ipsi nimis affectionis occasionem præbeat. Sufficiet si debitam iis mansuetudinem exhibeat: prout matres prudentiâ prædita, ne filiis insolenter esse efferendi ansam porrigant, non omnem, quam in tenero corde nutriant, affectionem detegunt.

§ 4.

MONITA PRACTICA CIRCA MODUM QUO LIBRI SACRI LEGENDI SUNT
UT PROFICUA PERFECTIONIS NOSTRE MEDIA FIANT.

Monitum primum. Adverſat Director, aliud esse librorum spiritualium studium, et aliud quod longè diversum spiritualem sacrorum librorum lectionem. Qui studio vacat, alium finem sibi non præfigit, quam illarum, quas legit, rerum intelligentiam: qui verò spiritualiter legit, erga veritates, quas legit, affici, illasque animo profundè imbibere desiderat, atque ut in usum dein deducantur, pro scopo habet. Finis studii est eruditio intellectus: lectio sacra verò piis affectibus perficere voluntatem, eamque ad opera iis consentanea pervolvere intendit. Unde dicit S. Augustinus: *Nutri animam tuam lectionibus divinis: parabis enim tibi mensam spiritualem, l. de Opere monast.* Idipsum S. Bonaventura nobis insinuat: *Lectionibus divinis, inquit, est anima nutrienda. In Speculo par. 1, c. 31.* Ut fortis nempe, ac robusta in virtutum exercitio fiat. Ut profundius autem, quidnam allegati sacri Doctores suis dictis nobis indicare intendant, penetretur; perpendi oportet, hominem mense assidentem, qui non nisi ciborum qualitates examinaret, dapum condimenta notare, et tum quænam salubres, quænam nocivæ, quænam palato ingrata, ac quænam sapide essent, decideret, cibus sanè non pascendum, aut ullum ab iis nutrimentum receptorum esse. Ut cibaria in conviviarum alimentum transcant, ea labiis admovei, dentibus comminui, palato gustari, in stomachum transmitti, ac virtute digestivâ in propriam substantiam converti oportet. Ita omnino dicunt sancti Patres: ut

sacra effata, quæ in spirituali lectione quasi in opiparâ mensâ in animarum pabulum nobis apponuntur, nutriant, ac spiritus vitam nobis conferant, non sufficiunt, solo mentis intuitu veritates ejusmodi speculâri, et tum sententiam dicere de stylo, ordine, methodo, doctrinâ et claritate, quibus a suis auctoribus proponuntur; sed voluntatem insuper ad eas applicari necesse est, ita ut hæc illas, saporem gustando, delibet ac operis executionem sese animando usu ipso suas faciat: id quod S. Bernardum impulit ut diceret: *Si quis ad legendam accedat, non tam quærat scientiam, quam saporem.* In *Specul. monach.* Ex his patebit ratio, cur multi, postquam totius, aut dimidiæ saltem horæ spatio sacra huic piæ lectionis mense accubuere, affectibus aridi, bonis desideris exsiccati ac omni spiritali hono vacui et jejuni recedant; ut dicit S. Gregorius: *Multi legunt, et ab ipsâ lectione jejuni sunt.* *Hom. 10, in Ezech.* Hi namque in sacris lectionibus scientiam, non saporem quærunt, foliis inhiant, non fructus; et licet a sacro hoc cibo pabulum mentis et intellectus recipiant, nutrimentum tamen spiritus et voluntatis nequaquam reportant.

Monitum secundum. Quapropter ut persona piæ et sacræ lectione dictum nutrimentum hauriat, hunc in modum procedat: antequam ei initium faciat, mentem ad Deum elevet, ac protestetur sese non vanè sciendi curiositate, sed veri profectus aviditate lectioni vacaturam. Cùm autem ad talem perfectum superna lux et piæ affectuum mollo omnino necessaria sit; hæc verò non naturæ nostræ partus, sed divinæ gratiæ dona esse sciamus, anctas a Deo postulet: *Loquere Domine, dicens, quia audit servus tuus!* In vitâ gloriosi Patriarchæ S. Dominici, narratur Sanctum hunc, cùm in sacrâ familiâ Canonicorum regularium tyrocinium poneret, ex lectione libri, qui *Collationes Patrum* inscribitur, eximiam cordis puritatem, profundam humilitatem, sincerum solum ipsius contemptum, singularem erga omnes alios reverentiam ac optimam institutionem tam ad contemplationem, quàm ad virtutum omnium Perfectionem eruisse. At quænam fuit ratio, cur tantam utilitatem ex unius solummodo libri lectione hauerit? Auctor ejus vitæ rei hujus rationem sequentibus reddit: *Librum illum, qui Collationes Patrum inscribitur, studiosè legendum suscepit, deditque operam ut rectè intelligitur comprehenderet, affectu sentiret, effectu et re ipsâ fortiter excoqueretur. Didicit enim ex eo puritatem cordis, etc., Theodorici de Appoldiâ. l. 1. Vitæ ejus, c. 4.* Hinc qui et spiritualibus libris eosdem sibi fructus germinare cupit, pari illos affectione et intentionis puritate legendos sumat.

Monitum tertium. Discipulis suis Director insinuet, libros sacros non tantum oculis, menteque raptim et festinanter perlustrandos, sed potius attentè, maturè, consideratè ac cum debitâ morâ ponderandos esse, ut desideratus animæ fructus inde enascatur.

Quapropter S. Ephrem sequentibus nos adhortatur: *Dum legis, non studeas duntaxat libri folia evolere; sed non pigeat, his, terque, ac sepius eandem repetere sensum, ut vira orationis intelligas.* L. de *Patien. et Consuem.* Quæ ultima verba de his peculiariter periculis intelligenda sunt, quæ majoris momenti res continent, ac fortiores in pii lectoris animo impressiones faciunt: circa priora autem, scilicet: *Dum legis, non studeas libri folia evolere,* bene notandum venit, in his exprimi nonnullorum errorem, qui librum spiritualem ad manus habentes illum non legunt, sed devorant, ac horam ad finem perveniendi vix expectare possunt. Horum lectio æstivo imbri similis videtur, qui cum impetu erumpens velociter transit, et terræ aquam imbibendi spatium non concedit; ac propterea si non inutilis, parum saltem proficiuum esse solet. Lectioni spirituali tenues potius imitanda sunt pluvie, quæ etsi lentè decidunt, ima attamen terræ penetrant, ac sinum ejus fecundant. Parum proderit legere multa, si non simul multum, bene scilicet et cum fructu legatur.

Monitum quartum. S. Bernardus, *ad Fratres de monte Dei*, dicit, e sacrâ lectione piam quamdam sententiam seligendam ac secum asportandam esse, ut per diem ejusdem recordari ac sic spiritum in Deo collectum servare possimus. S. Ephrem id ipsum suggerit consilium, quod et insigni similitudine, quam ab apibus desumpsit, magis perspicuum reddit: *Si lectioni incumbas, instar sapientis apicula, mel ex floribus sibi colligentis, fructum ex iis, quæ legis, pro animi medellâ desumto.* De *rectâ vivendi stat.*, c. 36. Quapropter Director discipulis suis insinuet, sacrâ lectione finitâ, Domino Deo pro luminibus et piis affectionibus benignè imperitibus gratias agendas, ac tum sententiam quamdam colligendam esse, quæ prius jamjam fortius animo impressa fuit; ut illam interdiu sæpius ruminari, imo attentius considerare, ac in ipsis sacrâ meditationibus profundius penetrare possint.

Monitum quintum. Curet Director ut penitentes libros utiles ac indigentibus suis accommodatos legant. Dixi *utiles*: nonnulli etenim libri, etsi magnæ molis, modicæ tamen sunt substantiæ: alii intelligentiæ pascendæ, quam voluntati movendæ aptiores sunt. Dixi etiam *indigentibus accommodatos*: nam aliqui libri incipientibus, alii

iis, qui jam progressum quemdam fecerunt, ac iterum alii illis, qui velocibus alis ad Perfectionis culmen tendunt, conveniunt. Quidam libri congruunt illi, cui hæc animi affectio dominatur; alii ei, qui ab aliâ mentis commotione vincit solet. Nonnullus magis movent libri historici, illisque magis proficiunt sunt; aliis autem doctrinis referri potius fructus afferunt. Quapropter bene consule, si libros legendos ipse civis assignet: præ omnibus autem invigilet, ut lectio, prout superius dictum, non minus cum pietate et attentione, quam proprii profectûs desiderio peragatur, juxta monitum S. Joannis Chrysostomi: *Igitur lectioni vacemus cum magnâ pietate et attentione, ut possimus a Spiritu sancto ad scriptorum intelligentiam duci, et multum inde fructum percipere.* Hom. 35, in *Genes.*

§ 5.

MONITA PRACTICA CIRCA MEDITATIONEM ET CIRCA QUASDAM IN EA OCCURRENTES DIFFICULTATES.

Monitum primum. Director intelligat necesse est, animam, quam ad christianam Perfectionem perducere desiderat, eò necessariò inducendam esse, ut quotidie quoddam temporis spatium solidæ cujusdam fidei veritatis considerationi consecret. Poterit enim ipse quidem sacrâ sibi exhortationibus e penitentis corde quemdam defectum extirpare, aut pravam consuetudinem evellere. At verbis suis nullatenus ei instillare poterit frequens, et continuum quasi virtutum et mortificationis exercitium, ad Perfectionem acquirendam tantopere necessarium: hoc namque ab ingenti timore et amore Dei pendet, qui, prout supra citatus ait Angelicus, ac ipsa demonstrat experientia, difficulter sine sacrarum meditationum subsidio in corde radices agunt. Non dico, meditationum usum suadendum esse obvio civis rustico, aut opifici, cui de mane in vesperam manuum operibus distento laudabili huic exercitio sese impendendi et tempus deest, et modus. Hoc solum dico, illis eum insinuandum esse, qui, dummodo velint, sacrâ considerationibus quamdam diè particulam consecrare absque singulari difficultate possunt; præcipiè personis innocenibus et bene moratis, in quibus divina gratia ob bonam, quam in eis reperit, præparationem multum operari, ac eximio in virtute progressus producere solet: uti et certis aliis personis, quibus Deus occasione Apostolicæ Missionis, aut sacræ concionis, aut, dum omnis antea vitæ noxas sacrâ et generali, ut loquimur, confessione expiârunt, vehementiorem animi dolorem, aut solito firmius

vitam mutandi propositum instillavit : nam gratia Dei, meditando studio nutrita et exculta inchoatum jamjam in hujusmodi animabus opus poterit perficere: præcipuis autem Religiosis et Ecclesiasticis, utpote qui divino servitio aliunde jam dedicati magis, quam ceteri propriæ Perfectioni invigilare, ac eam etiam usu meditationum promovere tenentur : hæ enim a S. Joanne Chrysostomo appellantur *basis et radix omnis virtutis*, et rursus alibi *omnis virtutis capit. L. 1 de orando Deum*, et l. 3.

Monitum secundum. Directorem invigilare oportet, ne penitentes susceptum meditando exercitium omittere incipient levi prætextu, et multò minus, mentis evagationum, tædiorum, ariditatum et tentationum hujus cum Deo commercii tempore occurrentium causâ : si enim semel, atque iterum a dæmone vincantur, ingenti se periculo exponant, ne ad nuntium eidem in perpetuum remittendum inducantur.

Monitum tertium. Materiam meditationum, quam Director discipulis præscribit, ad cujusvis statum accommodatam esse oportet. Incipientibus et in viâ purgativâ hærentibus conveniunt meditationes sanctum Dei timorem et vivum de culpis admissis dolorem ingerentes, uti e. g. meditatio de morte, de judicio, de inferno, de æternitate, de turpitudine peccati, et aliæ similes; proficientibus, ac viam, uti dicimus, illuminativam jam ingressis bene congruunt meditationes de vitâ et morte Redemptoris tractantes, quæ ad virtutis studium animos addunt; perfectis, qui viam unitivam jam attingere, maxime consentaneæ sunt meditationes de Perfectionibus et attributis divinis, utpote quæ præ aliis idoneæ sunt ad sacri amoris, quo Deo conjunguntur, flammam in eis excitandas. Hæc tamen meditationum divisio non impedit, quinomnis quis possit, imò subinde etiam teneatur inherere meditationibus alteri cæterorum statui propriis, præsertim considerationibus vitæ et mortis Christi, a quibus neminem unquam, in quocumque statu consiluitus sit, omnino recedere oportet.

Monitum quartum. Circa mensuram, aut taxationem, quæ meditationes penitentibus a Directore præfiniende sunt, eum ad duo potissimum capita respicere oportet. Primum sunt occupationes, quibus discipulus detinetur; alterum autem qualitas ejusdem spiritus. Si oculos convertamus ad exemplum, quo circa hoc punctum Sancti nobis præluere, videbimus, eos in orationis internæ studio indefessos fuisse. S. Bernardus erecto semper corpore stans, dies noc-

tesque integras in meditandis et contemplantis cœlestibus insumebat : ita ut, cruribus ob sitis illius diuturnitatem intumescens, pedibus non amplius insistere posset. De S. Paulo primo anachoretâ dicit S. Hieronymus, in ejusdem *Vitâ*, eum orationi interiori ita addictum fuisse, ut etiam post ejus obitum cadaver adhuc rerum supernarum contemplationi immersum videretur; nam S. Antonius oculis et manibus in cœlum elevatis eundem invenit, ac ab initio eum non vitâ exutum, sed ob profundam, quæ eum absorbuisset, contemplationem sensibus destitutum credidit. Ex his et sexcentis aliis exemplis, quibus ecclesiasticæ historiæ passim abundant, manifestè deducitur, mensuram, quæ Sancti orationem internam mensi sunt, omnino absque omni mensurâ fuisse : nec id iis disconveniens erat, eo quòd ex unâ parte status sui officis nunquam defuerint; ex alterâ autem, fervoris et devotionis vena in eorum cordibus penrensus et inexhausta fuerit.

Verùm si in commune de omnibus sermo sit, quemvis certam cuidam mensuræ et taxationi, quæ meditando tempus constringat, adherere oportet, ut evitentur excessus æquè ac defectus. Mensura hæc autem ad meditantis imprimis officia conformanda est : id est, tanta debet esse cujusvis diei mediatio, ut proprii status ac muneria occupationes non impediât, nec caput nimium debiliet, ut vires corporis vehementius frangat; verbo, ut sanitati non officiat. Dein secundò oratio viribus spiritus metienda : id est, tandiù producenda, quamdiù viget fervor spiritus : tum autem intermittenda, cum sine tædio ulterius continuari non potest. Ita docet S. Thomas, 2, 2, *quest.* 83, art. 14, in corp. Cum autem facilius contingere possit, ut quidam, tempore spiritus decepi, sibi ad prosequendam meditationem necessarias dispositiones desse existiment : cum tamen nullo cum fructu ulterius produci possent; alii verò quodam spiritus excessu animati eam magis prolongent, quam corporis vires et proprii status officia admittant; hinc regulæ illi generali valde utiliter additur alia singularis, scilicet, quòd a quovis sibi præfigendum sit integræ, aut dimidiæ saltem horæ spatium singulis omnino diebus illi meditationi impendendum, ut nulla superveniens ariditas ei quidquam detrabere queat; quantumvis illa continuari, aut etiam repeti possit, semper tamen absque valetudinis, ac officii præjudicio, dum aura gratiæ favorabilior afflat, uti in more positum habuit S. Bernardus *Senensis*, et plures alii, qui quovis diè meditationis horam nullo omnino eventu impediendam sibi proposuere. Erga personas tamen negotiis vacuas et vitæ merè contemplatiivæ addictas poterit Director largiores aperire manus, uberiorèquæ internæ orationis, ceu exercitii eorum statui præ aliis convenientis, mensuram concedere.

Monitum quintum. Tempora æternis veritatibus ponderandis præ aliis opportuna sunt tria: matutinum nempe, vespertinum, ac mediæ noctis. Tria isthæc tempora omnia a S. Davide assignantur: Psalm. cxviii, 62: *Mediâ nocte, surgebam ad confitendum tibi*; Psalm. lxxvii, 7: *In matutinis meditabor in te*, ac Psalm. cxi, 2: *Elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum*. Si quis verò in uno solum illorum trium temporum meditationi vacare velit, optimum haud dubiè erit tempus matutinum; tum quia post somnum vaporibus purgati, liberiores ac ad operationes intelligentiæ magis idonei sumus, tum quia tunc mens surgens meditationis nos rerum terrenarum speciebus minus impeditur, quo quòd negotiis temporalibus necdum manum admovent, tum quia, si diem ab æternarum veritatum ponderatione inchoemus, contra omnes subsequentis diei insidias preminuimur ac armamur. Et Joannes Climacus dicit, *Gradu xxvi: Da Domino primitias diei tuæ: erit enim tota ejus qui prior occupaverit*. Qui insuper addit, quomdam spiritu insipientem personam dicere solitam fuisse: *Ab ipso matutino tempore cursum totam diem scio*. Si quis verò debitum sacræ meditationis tributum his quovis die pendere cuperet, alterum tempus opportunum erit sub vespere, nisi tamen majori suo incommodo somnum interrumpendi, et noctu surgendi animus esset, ut scribit S. Cyprianus: *Recedente item sole, et die cessante, necessarii rursus orandum est. De Oral. dom. Serm. 6.*

Monitum sextum. Si penitens, meditationis tempore, spiritus solatus afflicti incipiat, is, qui a confessionibus est, cum rite dirigere sciat, ne hujusmodi pietatis sensus, utilitatis loco, ejusdem spiritus detrimentum afferant. Largitur Deus animabus, maxime in principio, consolationes sensibiles eas, talibus illicis ad solidarum virtutum exercitium animaturus. At multi iis abutuntur, et medicinam, in venenum convertunt: suavitatibus his inhærescunt, et orationem frequentant non jam Deo placendi desiderio, sed spiritalis, quam experiri consuescunt, dulcedinis cupidine. Unde si solitæ consolationes cessent, consequitur, eos in inquietudines, tristitias, diffidentias et vituperabiles consternationes prolabi. Alios reperire est, qui totam spiritalis vite substantiam in hoc affectionum sensu reponunt, ita ut, si sese teneris hujusmodi affectibus plenos persentiscant, sibi ipsis multum proficisse videantur, et si hisce se destitutos videant, sese omnino perditos credant. Quapropter Director studeat incommoda hæc vero Perfectionis progressui summè nociva prevenire, et si discipulum dulcedines, suavitates et fervores sentire intelligat, hanc summi momenti veritatem ejus auribus ingerat: Perfectionem scilicet non in hac rerum dulcedine,

sed potius in interiori exteriorique mortificatione, ac solidarum virtutum exercitio consistere, et si hæc negligatur, illum coram Deo ed culpabiliorum fore, quò majori favorum copiâ prius fuerit cumulatus. Dicit ei, sensibilia hæc illicia debilitatis signa esse, ideoque incipientibus, qui in viâ spiritibus adhuc parvuli et infantes sunt, dari solere. Instruat illum, solatia hæc nec perpetua, nec continua fore, ac paulò post in tenebras et ariditates mutanda: Idque cum in finem, ut has prævideat, ac in tempore ad eas sese præparet, nec iis superveniens consternatione, aut tristitiâ absorbeat. Consolationum tempore Deus potius deprecandus, ut ariditatibus succedentibus, nobis veli assistere, addito insuper, orationem tunc non omittendi, et in veris virtutibus eadem alacritate nos exercendi promisso, prout Mellifluus nos exhortatur: *Curabis potius, si sapias pro consilio sapientis, in die malorum non immemor esse bonorum; atque in die bonorum non immemor esse malorum. Ergo in die virtutis tue nolli esse securus: sed clama ad Deum cum Propheta, et dic: Cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me.*

Præterea studeat Director evincere, ut anima harum prosperitatum tempore eximâ cum modestiâ, profundâque reverentiâ coram Deo comparet. Idque moneo, quia hæc spiritus prosperitas imprudentis ejusdem fiducia in nonnullis mater esse solet; dum iis in commercio cum Deo nimium animi, et quidquam quasi audaciæ instillat. Attendat etiam, ne penitens gustu et fervore abreptus immoderatè sese orationibus, vigiliis, jejuniis et penitentia operibus dedat; alioqui cum valetudinis præjudicio caput, aut pectus ledetur, et vires corporis nimium franguntur, prout multis non sine gravi spiritus damno accidere solet; eo quòd inchoatum semel cursum ulterius prosequi non possint. Hinc exigit ab iis, ut in omnibus sese aperiant ac dirigi patiantur.

Monitum septimum. Si penitens autem sese aridum et omni solatio destitutum videat, Directorem talium siccitatum originem investigare oportet: hanc triplicis generis esse Cassianus docet, *Collat. iv, c. 3: Tripartita nobis super hæc, quam dicitis, sterilitate mentis, tradita ratio est. Aut enim de negligentia nostrâ, aut de impugnatione diaboli, aut de dispensatione Dei ac probatione descendit*. Circa primam ex his causis videat Director, num mentis obscuritas et affectuum sterilitas quâ anima dirigenda affligitur, originem trahat a culpis et defectibus notatu dignis, in quos ex solito majori negligentia decidit: aut ab extraordinariâ quâdam spi-

rithis dissipatione, et a vanâ imprimis oblectatione ac superbiâ, utpole quæ juxta S. Bernardum omnium frequentissimè in causâ esse solet, quòd sensibilis gratia a Deo nobis subtrahatur. *Superbia, ait Serm. 54 in Cant., inventa est in me, et Dominus declinavit in irâ a servo suo. Hinc ista sterilitas animæ meæ, et devotiois inopia, quam patior..... Non compungi ad lacrymas quæ: tanto est duritia cordis: non sapiti psalmus: non legere libet: non orare delectat: meditationes solitas non invenio. Ubi illa inebriatio spiritûs? Ubi mentis serenitas, et gaudium, et pax in Spiritu sancto?*

Si itaque Director hujusmodi defectus, quorum causâ Deus sese abscondit, in penitente suo delegat, eorundem emendationem omni efficacitate urgeat. Si verbò vanitatem et superbiâ in causâ esse deprehendat, pro meditationum materiâ assignet ei veritates perspicuam sui ipsius cognitionem ingerentes, ac tandem in his continuari jubeat, usquedum in ejus mente humilis de seipso idea ac verus demissionis sensus producatur.

Circa secundam ex his causis notes velim, ariditatum originem tum in demonem rejiciendam esse, cum penitentis ariditatibus vexati spiritus vanis fimiribus consternatur, scrupulis affligitur, diffidentis opprimitur, male fundatis apprehensionibus oppugnatur, impudicis tentationibus impetitur, aut aliis internis agitationibus turbatur: inimicus etenim menti tenebras offundit et pessimis suis infestationibus cor perturbat, ut orantem ad tranquillas, quietas et suaves gratiæ divini impressiones recipiendas indispositum reddat. Quapropter in hujusmodi casibus illa media applicanda sunt, quæ contra dictas diaboli tentationes aliâs adhiberi et opportuna inveniri consueverunt.

Si dein Director in suo discipulo nec culpas notabiles, nec vanas oblectationes, nec diabolicorum impulsuum turbationes agnoscat, spiritus ariditas Deo attribuenda erit. Dominus enim animam purgatur sæpe molestant siccitatem immittit. Nec hoc mirum: siquidem anima in harum mentis obscuritatum et cordis duritiæ medio constituta, et ab omni spiritûs consolatione abstrahitur, et Deo non gustâs in eo percipiendi, sed solus et puri in eum amoris causâ servire assuescit: verbo, Deo solummodo propter Deum famulari addiscit, et in hoc, si rem bene consideremus, purus ac ab omni quæstu remotus amor consistit. Præterea harum sterilitatum tempore, si anima sese fidèlem exhibeat, veræ, solidæque virtutes comparantur. Tunc enim anima actus patientiæ, mortificationis, humilitatis, obedientiæ etc. non dicitur ut excitata motibus certi affectûs sensibilis, quem gratia cordi instillat, sed ipsis tantummodo virtutis impulsu: et hinc tunc producentur boni illi habitus, qui actis radicibus animæ stabiliter inhaerent, et quorum

ope anima in omnibus sive prosperis, sive adversis rerum eventibus cum virtute operatur.

Quamobrem Directorem invigilare oportet, ne penitens ariditatis tempore inquietetur, aut consterneretur; ac omnium maximè, ne meditando consuetudinem omnino abijciat. Curet ut sub potenti manu Dei sese humiliet, absque omni animi turbatione pendens et sincero affectu fidem confitens propriam impotentiam ac miseriam: ut firmitate Fidei, omnia a Deo in anima suæ bonum ordinari credens, ad sacram ejus voluntatem sese conformet: alique ut promptum sese offerat ad perseverandum in molestis illis loto etiam vitæ suæ tempore, si ita ad Auctoris sui gloriam, et animæ suæ profectum disponi contingeret. Forti animo in Dei bonitate confidat, sese a Deo in æternum non deserendum, nisi ipse hunc primus deseruisset: et hunc in finem indubitanter sibi persuadeat, Deum, etsi concessum prius præsentia suæ sensum subtrahat, ex occulto tamen assistere, defendere, prolegere ac oculo verè paterno respicere. Hic notet Director, eosdem actus eliciendos esse etiam tunc, cum anima; ob duas primas superius assignatas causas, ariditas, siccitas et tenebræ offunduntur: nam etiam tunc, cum spiritûs sterilitas originem suam a propriis defectibus, aut impugnationibus demonis trahit, Deus hanc ariditatem vult, animam nempe purituros, aut purgaturus. Quapropter se tunc humilitate, conformitate et confidentiâ erga Deum opus est.

Personæ ariditate afflicta: Directori sæpius congeruerunt, se in oratione absque ullo affectionis sensu instans statuarum, aut saxorum persistere, sese non orare, sed in genua provolutas muros tantummodo respicere. Ad hæc autem respondeat Director gaudendum ipsis esse, si in præsentia Dei statuarum vice fungit, et in hæc formâ ejusdem conspectui placere queant. Sanè laudandum illis est, se in saxa obriguisse, dum illam cordis duritiem, si ad Dei voluntatem debito modo conformata sit, Dei oculis gratissimam esse sciunt. Persistent tantummodo murum intuentes instar militum in principis sui obsequium vigiliæ agentium; dummodo tamen non omittant cogitare, se a Deo, in cuius conspectu sunt, videri, et meliori: quo possunt, modo studeant ad eum se convertere per actus voluntatis quantumvis siccis, violenter extortos, et, ut ipsi videtur, nullius valoris. Dixi, ut ipsi videtur, nam reipsa actus aridi, quo his temporibus voluntas elicit, coram oculis Dei pretiosiores sunt certis aliis ferventibus æquæ ac suavis, qui aliis temporibus in appetitu sensitivo percipiuntur.

§ 6.

MONITA PRACTICA CIRCA ORATIONIS TAM MENTALIS QUAM VOCALIS NECESSITATEM, EFFICACIAM ET CONDITIONES.

Monitum primum. Ex dictis per precedentium capitulum decursum Director abunde intellexerit, primum medium, quod poenitentibus contra quodvis malum, et quamlibet spiritus angustiam subministrari oportet, ac primum adminiculum, quod pro acquirenda virtute, aut quovis alio spiritali bono semper suggeri convenit, in precibus ac recursu ad Deum reponendum esse. Fugam omnis mali, ut jam declaravimus, atque omnis boni, nature nostrae vires superantis, adptionem, divinae gratiae effectum esse oportet. Hanc autem gratiam adeo necessariam ordinariè Deus nulli alteri, quam suppliciter postulanti elargiri solet. Quapropter si poenitens sit fragilis, ac in eisdem saepius defectus relabatur, injungat ei ut Deo sese commendet. Si tentationibus impugnetur, aut propriorum appetituum impetu abripiatur, precipiat ut ad primam statim tentationis, aut perversae affectionis motionem a Deo subsidium flagitet. Si enim in hujus, aut illius viciosis exercitio tardum inveniat, inoleat ei, robur, ac vigorem precibus a Deo impetrandum esse. Si calamitatibus, insectationibus vel dubiis affligitur, aut perplexus sit, imponendum ei est ut ad orationem recurrat. Commendet sese Deo in oratione tam externâ, quam internâ, dum divino epulo reficitur, mane aequè ac vespere. Verbo, continuò sese Deo commendet. Hoc etenim principale et securissimum vite spiritalis adminiculum est; siquidem continuatas preces scribis aut citius, optatus sequetur effectus.

Monitum secundum. Occurrenti Directori persona quaedam animi abjecti, quae, postquam quodam temporis intervallo pro extirpatione ejusdam vitii, aut adptione ejusdam virtutis Deo supplicarunt, tandem animo cadunt, intra se, ac subinde etiam erga alios conquerentes, sese neque a Deo, neque a Sanctis audiri. Et quoniam timent, ne his mentis suae sensis in Deum injuriosi sint, addunt id nullatenus provenire ex defectu beneficentiae Dei, quasi ei prompta succurrendi voluntas desset, sed originem trahere ex propriis suis peccatis et iniquitatibus, quarum causâ exardiri non mererentur. Et quod pejus est, persuasum sibi habent, viles has

pectoris angustias sincerè humilitatis virtutem esse. Caecis his a Directore aperiendi sunt oculi et clarè demonstrandum, hanc animi vilitatem non humilitatis virtutem, sed affectionem quamdam esse damnabilem, a daemonio eorum cordibus immisam, ut eos ab orandi studio omnino abstraheret, aut saltem preces eorum efficacitate privaret. Verae humilitatis proprium est, agnitione bonitatis divinae, animam ad tantò majorem in Deum fiduciam erigere, quò profundius propriarum miseriarum cognitione fuerit depressa. Quapropter sensus animi spem everlentes nequaquam humilitatis, sed diffidentis et abjectae potius mentis affectiones sunt, quae preces emergant ac fructu destituunt. Hinc veritatem hanc poenitentes a Directore edoceri necesse est; tum verò in iis denuò stabilienda est fides, ob oculos ponendo superiùs adductam Angelici Doctrinam, Deum scilicet ad impertiendam nobis beneficia suâ bonitate, misericordiâ ac promissis inclinari, quantumvis nullum in nobis resideat meritum; ut et peccatis nostris divinarum gratiarum fontem obstrui non posse, si firma et stabilis in Deum fiducia in nobis non desideretur. *Sola spes*, ait Mellifluus, *Serm. 3 de Annunc., apud te, Domine! miserattonis obtinet locum, nec ullam misericordiam ponis, nisi in vase fiducia, in animâ nempe spe plenâ.*

Monitum tertium. Circa orationes vocales Directori notandum, majorem earundem copiam concedendam esse ei, qui ope orationis internae in Deo sese colligere nequit, minorem autem illi, qui per ratiocinationem internam Deo facile intentus esse potest; siquidem, juxta S. Thomam, *Vocalis oratio non profertur ad hoc, quòd aliquid ignotum Deo manifestetur; sed ad hoc, quòd mens orantis, vel aliorum excitetur in Deum. 2, 2, Quaest. 83, art. 12, ad primum.* Jam verò indubium est, quin mentes dissipatae, praè illis quibus facilis est animi recollectio, magis hoc incitamento opus habeant; cum haec posteriores propriis considerationibus sese ipsas excitent, ac in Deo recolligant. Hinc copiosior precum vocalium numerus assignandus est ei, cui ad meditando habilitas, aut usus ac exercitatio deest; et cumulator orationis internae mensura illi, qui meditando sese exercens pietatis pabulum invenit. Atque hoc modo Director cujusvis capacitati, inclinationi ac profecti sese accommodabit.

Monitum quartum. Nonnullos reperire est, qui non modicam precum vocalium copiam recitant; modicâ tamen attentione ac minori affectione. Hi, etsi multum cum Deo loquantur, parum orant, atque ad hos dirigi videtur illud monitum Salvaoris,